

УДК 159.9

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.6.14>

Драгола Любов Владиславівна,

кандидат психологічних наук,

старший викладач кафедри психології, глибинної корекції та реабілітації

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ORCID ID: 0000-0002-9942-9303

Дроздова Діана Сергіївна,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Горлівського інституту іноземних мов

Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

ORCID ID: 0000-0003-1254-0728

Сіденко Юлія Олександрівна,

кандидат психологічних наук,

старший викладач кафедри психології, глибинної корекції та реабілітації

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ORCID ID: 0009-0000-0231-1273

ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ГЛИБИННОГО ПІЗНАННЯ ПЕРИНАТАЛЬНОЇ СИМВОЛІКИ У КОНТЕКСТІ АКТИВНОГО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІЗНАННЯ

INDICATORS OF THE EFFECTIVENESS OF IN-DEPTH KNOWLEDGE OF PERINATAL SYMBOLISM IN THE CONTEXT OF ACTIVE SOCIO-PSYCHOLOGICAL KNOWLEDGE

У статті представлено якісні та кількісні показники результативності глибинного пізнання перинатальної символіки, з відповідними висновками, які доцільно враховувати психологам у їхній практичній роботі з іншими людьми. Дослідження відповідає методологічним основам психодинамічної теорії, в її орієнтованості на цілісність психіки (свідоме/несвідоме), що ставить певні вимоги до дослідної процедури, зокрема, врахування мови цих сфер, відповідно – словесна і образна. Розкривається малодосліджена проблема якісного аналізу результатів глибинного пізнання, що зорієнтована на специфіку смислових параметрів психіки та динаміку взаємопереходів у системі «свідоме/несвідоме» у діагностико-корекційному процесі.

Дослідження результативності розкрито через три показники: загальні результати, які отримують учасники груп АСПП; індивідуалізовані результати; формалізовані показники – презентують динаміку глибинно-корекційних результатів. Загальні показники результативності АСПП визначаються сукупним психокорекційним ефектом, який полягає у підвищенні відкритості до нового особистісного досвіду; розвитку умінь та навичок оптимального спілкування (прийняття іншого і себе таким, яким він є, безоцінність суджень, децентрація уваги, вміння бути у ситуації і бути над нею). Індивідуалізовані показники передбачають можливість виходу у процесі глибинного пізнання на специфічно особистісні проблеми суб'єкта (стабілізовану внутрішню суперечність), пізнання якої відзначається неповторністю емпіричного формату, заданого спонтанністю і невимушеністю поведінки, що розкривається у процесі структурно-семантичного аналізу. Вказані результати підтверджуються самозвітами учасників на теми «Я до групи АСПП» і «Я після групи АСПП». Отримані результати дозволяють зробити висновок про ефективність проходження учасниками глибинної психокорекції за методом АСПП, що сприяє розвитку рефлексивності, прийняття себе та інших, розвиток умінь створення емоційного комфорту.

Ключові слова: психіка, активне соціально-психологічне пізнання, несвідоме, глибинно-корекційні результати, психокорекція.

The article presents qualitative and quantitative indicators of the effectiveness of in-depth knowledge of perinatal symbolism, with the corresponding conclusions that should be taken into account by psychologists in their practical work with other people. The research corresponds to the methodological foundations of psychodynamic theory, focused on the integrity of the psyche (conscious/unconscious), which places certain requirements on the research procedure, in particular, taking into account the language of these spheres, respectively - verbal and figurative. The study reveals an understudied problem of qualitative

analysis of the results of in-depth knowledge, which is focused on the specificity of the semantic parameters of the psyche and the dynamics of mutual transitions in the "conscious/unconscious" system in the diagnostic-corrective process.

The study of the effectiveness is conducted through three indicators: the overall results obtained by the participants of the ASPP groups; individualized results; formalized indicators present the dynamics of deep-corrective results. The general performance indicators of ASPP are determined by the overall psychocorrective effect, which consists in increasing openness to new personal experience; development of abilities and skills of optimal communication (acceptance of others and oneself as they are, valuelessness of judgments, decentralization of attention, ability to be in a situation and to be above it). Individualized indicators provide the possibility of finding out in the process of in-depth knowledge the specific personal problems of the subject (stabilized internal contradiction), the knowledge of which is characterized by the uniqueness of the empirical format, given by the spontaneity and ease of behavior, which is revealed in the process of structural-semantic analysis. These results are confirmed by self-reports of the participants on the topics "Me before the ASPP group" and "Me after the ASPP group". The obtained results allow us to draw a conclusion about the effectiveness of participants undergoing in-depth psychocorrection using the ASPP method, which contributes to the development of reflexivity, perception of oneself and others, and the development of the ability to create emotional comfort.

Key words: *psyche, active socio-psychological cognition, unconscious, deep-corrective results, psychocorrection.*

Інтеграція системи освіти України у загальноєвропейський науковий простір передбачає впровадження світових стандартів якості освіти, що ґрунтуються на формуванні у випускника закладу вищої освіти відповідного рівня системи компетенцій. Зважаючи на це, гостро постає проблема розробки й використання ефективних технологій навчання майбутніх психологів. Потреба вдосконалення якості їх професійної підготовки зумовила необхідність обґрунтування нових методологічних підходів до психологічної практики, що сприятиме оптимізації інструментально-методичних параметрів фахової діяльності психолога.

У основу дослідження покладено припущення, що впровадження у вузівську підготовку психологів-практиків курсів глибокої корекції в групах активного соціально-психологічного пізнання (АСПП) слугуватиме діагностико-корекційному ефекту, що обумовлює особистісне зростання майбутніх фахівців. Останнє конкретизується в наступних положеннях:

а) глибоке пізнання перинатальної символіки потребує спонтанної візуалізації (опредметнення) психіки суб'єкта, як і її психоаналізу, що спирається на: спонтанну саморепрезентацію учасників АСПП; актуалізацію використання авторських малюнків та репродукцій художніх полотен;

б) архетипний зміст візуалізованих репрезентантів сприяє розкриттю їх індивідуально-неповторного смислу, за умов забезпечення діалогічної взаємодії «психолог↔респондент» (П.↔Р.);

в) з огляду на причетність архетипу до усіх підструктур психіки, інтерпретація діалогічно напрацьованого матеріалу повинна здійснюватися з урахуванням вербальних і невербальних його аспектів.

У розкритті зазначеної теми ми спирались на архетипність образів перинатального періоду. Встановлено, що архетип має пряме відношення до символу як специфічного вираження витіс-

неного й неусвідомлюваного змісту. Психодинамічна парадигма (Т. Яценко) [1] стверджує, що архетип має дотичність до усіх підструктур психіки, зокрема, як до свідомого, так і несвідомого (включаючи систему психологічних захистів, особливо в базальній їх формі вияву). Доведено, що архетип відіграє провідну роль в об'єктивуванні найбільш утаємничених осередків психіки.

Філогенетично такі витіснення актуально торкаються сексуальних побуджень, які в історії людства колись не мали обмежень. Дослідження показують, що «Табу» на кровозміщення постфактум оживлює проблему «едіпальної довершеності» (Т. Яценко) [2] завдяки незаперечному факту внутрішньоутробної (кровної) причетності суб'єкта до обох батьків. В цьому полягає основний результат даного дослідження архетипно-перинатальної символіки, який доводить факт наявності «едіпальної довершеності», на що звертається увага у психодинамічній парадигмі.

«Едіпальна довершеність» відрізняється від «Едіпальної залежності», яка може бути певною мірою усвідомленою, навіть на побутовому рівні. Свідомість суб'єкта не має відношення до «едіпальної довершеності», яка є похідною від чуттєвої (сексуальної) активності інших двох осіб (батьків). Відчуття провини, як традиційний атрибут Едіпа, у даному випадку змінюється на відчуття – «без вини винний» [2]. З огляду на це, перинатальна символіка є за своєю суттю архетипною та наближеною до базального конфлікту «життя – смерть», який задається не лише актом народження, але й проблемністю, що залежить від стану матері, перебування в утробі тощо [4].

Варіації візуалізації проблем «утробності» архетипно презентують: пуповини, спіралеподібний розвиток зародка та ін. Пізнання майбутнім фахівцем-психологом власних неусвідомлюваних тенденцій відкриває йому перспективи особис-

тісної гармонізації, набуття психологічної рівноваги та глибинно-психологічної компетентності. Перинатальні чинники не є нейтральними для подальшого життя особи через їхній вплив на формування негативних мотивів, що знаходять вияв у тенденціях до: «імпотенції психіки», «психологічної смерті», «психологічної самодепривації» [1]. Все це обумовлює необхідність особистісної психокорекції майбутнього психолога на упередження деструкцій професійної діяльності фахівця та дисфункцій у ставленні до інших людей.

У статті зосереджено увагу на дослідженні результативності проходження студентами курсу психокорекції за методом АСПП (за Т. С. Яценко) у контексті виявлення динаміки особистісних і емоційних змін. Дослідження виконано в руслі глибинної психології, тому неможлива пряма об'єктивація змін, які б свідчили про послаблення деструктивних тенденцій студентів. Це змусило відшукати опосередковані параметри, які б засвідчили позитивні результати проходження майбутніми практичними психологами груп глибинної психокорекції за методом АСПП. Позитивні результати пов'язуємо з ознаками, які є критеріями відкоригованої особистості. До цих критеріїв належать: відсутність у суб'єкта тривожності та агресивних тенденцій; тактовне, уважне ставлення до стану іншої людини (емпатійність); сформованість таких якостей, як терпимість, толерантність, відкритість і здатність радіти життю; соціальна активність; відсутність депресивних, агресивних виявів; соціальна адаптивність [5].

Для об'єктивації змін, що відбуваються під впливом психокорекції у психіці майбутніх практичних психологів, обрано параметр дослідження рівня соціально-психологічної адаптації. Відповідно до цього, для перевірки результативності роботи групи АСПП використано тестову методику: «Діагностика соціально-психологічної адаптації» К. Роджерса, Р. Даймонда [6].

У зв'язку з тим, що розроблений Галузевий стандарт вищої освіти освітньо-кваліфікаційної характеристики «бакалавр» за спеціальністю «Практична психологія» [7], заняття з глибинної психокорекції за методом АСПП внесені до навчального плану студентів, які увійшли до складу експериментальної групи. У ході тестового дослідження було сформовано репрезентативну вибірку студентів (298), на основі якої створено експериментальну (А) та контрольну (Б) групи. До складу експериментальної групи входило 150 студентів-психологів Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького,

які проходили повний курс психокорекції за методом АСПП та учасники психокорекційного процесу Авторських шкіл і наукових сесій академіка НАПН України Т. С. Яценко. До складу контрольної групи входило 148 студентів фізико-математичного факультету ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, які не проходили курсу психокорекції за методом АСПП. Тестове дослідження за допомогою методик дослідження соціально-психологічної адаптації та рівня рефлексивності проводилося після проходження занять із психокорекції (для експериментальної групи). Отримані результати були обраховані за бальною системою. Для встановлення достовірності різниць між групами досліджуваних і зручності викладення матеріалу абсолютну кількість обстежуваних осіб було переведено у відносну (відсотки). Для встановлення статистичної вірогідності були використаний параметричний ϕ -критерій кутового перетворення Фішера (ϕ^*), що вираховується за такою формулою:

$$\phi^* = (2 \arcsin(\sqrt{P_1}) - 2 \arcsin(\sqrt{P_2})) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$$

Примітка: P – відсоткові долі, виражені в частках від одиниці;

n – об'єм вибірок.

Проведення розрахунків здійснювалося за допомогою програм Stat Plus 2007 Pro build 4.3.0.0 та Microsoft Excel 2003.

У якості показників виступили порівняльні результати тестових досліджень соціально-психологічної адаптації студентів експериментальної та контрольної групи. Результати діагностики зазначених показників наведено в таблиці 1.

Отримані дані дозволяють констатувати, що показники соціально-психологічної адаптації: адаптивність, самосприйняття, прийняття інших, емоційний комфорт, інтернальність (схильність брати відповідальність за свої вчинки на самого себе), прагнення до домінування до проходження групи АСПП були досить стабільними. Це стосується, як учасників, які проходили заняття в групах АСПП, так і учасників контрольної групи. Зміни показників адаптації, самосприйняття, прийняття інших, емоційного комфорту, інтегральності та прагнення до домінування можна спостерігати в учасників експериментальної групи після проходження АСПП: збільшення високого рівня адаптації в експериментальній групі (31%) порівняно з контрольною (21%) ($\phi=1,63$; $p<0,05$); самосприйняття 32% (експериментальна) та 22,9% (контрольна) ($\phi=1,73$; $p<0,05$); прийняття інших 28,6% та 14,8% ($\phi=1,37$; $p<0,05$); емоційний комфорт 32,7% та 17,3% ($\phi=1,57$; $p<0,05$);

Таблиця 1

Показники діагностики соціально-психологічної адаптації (за К. Роджерсом, Р. Даймондом)

Рівні	Адаптація					
	До АСПП			Після АСПП		
	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.
%	%	%		%		
Низький рівень	29	28,7	1,005*	30,2	18,9	1,54*
Середній рівень	50,7	50,3	3,32**	48,8	50,1	3,1**
Високий рівень	20,3	21	0,89	21	31	1,63*
Рівні	Самосприйняття					
	До АСПП			Після АСПП		
	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.
%	%	%		%		
Низький рівень	28,5	29,5	1,83*	29,2	17,8	1,48*
Середній рівень	50,1	48,6	3,1**	47,9	50,2	3,09**
Високий рівень	21,4	21,9	1,36*	22,9	32	1,73*
Рівні	Прийняття інших					
	До АСПП			Після АСПП		
	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.
%	%	%		%		
Низький рівень	33,8	32	2,065*	34	20	1,7*
Середній рівень	52,7	53	3,33**	51,2	51,4	3,22**
Високий рівень	13,5	15	0,89	14,8	28,6	1,37*
Рівні	Емоційний комфорт					
	До АСПП			Після АСПП		
	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.
%	%	%		%		
Низький рівень	37,8	35	2,29**	37,9	16	2,41**
Середній рівень	45,9	48	2,95	44,8	51,3	3,01**
Високий рівень	16,3	17	1,04*	17,3	32,7	1,57*
Рівні	Інтернальність					
	До АСПП			Після АСПП		
	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.
%	%	%		%		
Низький рівень	32,9	31,7	2,03*	29,9	21,6	1,62*
Середній рівень	48,9	49,8	3,1**	51,6	52	3,25**
Високий рівень	18,2	18,5	1,11*	18,5	26,4	1,41*
Рівні	Прагнення до домінування					
	До АСПП			Після АСПП		
	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.	Контрольна група n=148	Експериментальна група n=150	ϕ^* емп.
%	%	%		%		
Низький рівень	26,1	26,6	1,66*	25,6	39,8	2,05*
Середній рівень	47,9	47,8	3,01**	48,6	43,6	2,93**
Високий рівень	26	25,6	1,62*	25,8	16,6	1,36*

Примітка: * – достовірність різниць експериментальної групи стосовно контрольної – $p \leq 0,05$;** – достовірність різниць експериментальної групи стосовно контрольної – $p \leq 0,01$;

інтернальність 26,4% та 18,5% ($\varphi=1,41$; $p<0,05$), а показник прагнення до домінування 16,6% в експериментальній групі та 25,8% в контрольній групі ($\varphi=1,36$; $p<0,05$).

Експериментальні дані доводять результативність методу АСПП у процесі адаптації студентів, на що вказують показники порівняння експериментальної і контрольної групи у контексті психокорекційного ефекту. Отже, результати експериментального дослідження за методикою «Діагностика соціально-психологічної адаптації» (К. Роджерса, Р. Даймонда) дозволяють констатувати збільшення рівня соціально-психологічної адаптації у студентів, які проходили психокорекційні групи за методом АСПП.

Отримані дані свідчать про те, що при проведенні психокорекційної роботи в групах АСПП в учасників статистично значущо знижується рівень «перешкод» у встановленні емоційних контактів з партнерами по спілкуванню. На основі самозвітів авторів розкривають феноменологію психологічних змін учасників АСПП під впливом психокорекційної роботи з використанням художніх творів. Аналіз цієї феноменології дав змогу виділити основні показники особистісної динаміки учасників АСПП, представлені в таблиці 2.

Таким чином, за результатами дослідження можна констатувати, що під впливом психокорекційних занять за методом АСПП відбуваються позитивні емоційні зрушення, які сприяють підвищенню показників психічного здоров'я особи, що актуалізує соціально-адаптивні резерви. Це виражається у збільшенні самоконтролю, під-

вищенні адаптації до життєвих труднощів, реалістичності у самоприйнятті, сприйнятті інших людей та емоційному комфорті, зниженні прагнення до домінування. На основі розвитку рефлексивних знань і рефлексивного інтелекту зростають можливості прийняття іншого таким яким він є, що пов'язано з розвитком рефлексивного сприйняття і здатності до партнерських відносин. Отримані результати свідчать про зростання показників відкорогованості осіб, які пройшли навчання в групах АСПП, нівелювання вияву зон ризику, регресивних форм поведінки, пов'язаних із зниженням викривлень зворотного зв'язку і розвиток можливостей адекватного розуміння власного психологічного внеску в ситуацію спілкування, що забезпечується проходженням майбутніми практичними психологами занять у групах АСПП.

Практична психологія є специфічною галуззю професійної діяльності, в якій рівень професіоналізму залежить від особистісних характеристик психолога. Коли йдеться про методи практичної психології, зокрема їх зорієнтованість на надання допомоги іншій людині, фахівцям слід пам'ятати про необхідність самоаналізу, самопізнання і самокорекції [8].

Проблема формування професіоналізму психолога не може бути розв'язана без оволодіння методологією, що інтегрує, поряд з теоретичними знаннями, інструментально-методичні аспекти діагностико-корекційної роботи. Удосконалення інструментальних аспектів професійної діяльності психолога вимагає уваги науковців до пошуку засобів, які дозволяють пізнавати

Таблиця 2

Психологічні зміни учасників АСПП під впливом психокорекційної роботи з використанням художніх творів

№ з/п	До занять	Після занять
1	Відсутність суб'єктивної потреби в отриманні рефлексивних знань.	Розвиток здібностей до глибинного пізнання власної несвідомої сфери та особистісних характеристик, розуміння природи власного «Я».
2	Залежність актуальної поведінки від неусвідомлюваних «програм дитинства», яка призводить до розходження між намірами і реальними діями з їх досягнення.	Розуміння власного (неусвідомлюваного до проведення відповідної психокорекційної роботи) «життєвого плану» й, водночас, виховання здатності упереджувати залежність від «програм дитинства».
3	Суттєвий негативний вплив соціально-перцептивних викривлень на процес особистої і професійної взаємодії з іншими людьми.	Адекватність самооцінки; здатність до адекватної оцінки свого місця і ролі у колективі.
4	Домінування в поведінці енергії мортідо (вираженість негативних емоцій у ставленні до себе й до інших).	Посилення лібідних тенденцій, врівноважена емотивність у спілкуванні й розвиненість рефлексивного інтелекту.
5	Обтяженість психіки системою автоматизованих захистів, зокрема пошук «винних» у власних життєвих негараздах серед інших людей.	Нівелювання автоматизованих захистів, здатність брати на себе відповідальність за власні вчинки, життєву і професійну самореалізацію.
6	Центрація на інтересах власного «Я», яка призводить до відсутності психологічних можливостей наблизитись до інтересів партнерів по спілкуванню.	Формування здатності наблизитись до інтересів інших людей у власній поведінці.

індивідуальну неповторність психіки суб'єкта. Як показують результати проведеного дослідження, процес глибинного пізнання психіки суб'єкта інтенсифікується за умови візуалізації психічного з використанням різноманітних засобів візуалізованої репрезентації.

Результати дослідження дозволяють визначити рекомендації практичним психологам щодо характерних особливостей забезпечення візуалізованої репрезентації глибинного пізнання психічного, з метою його оптимізації. Перш за все, це виражається в тому, що зміст статті поглиблює розуміння особливостей використання засобів символізації процесу глибинного пізнання психічного у діагностико-корекційному процесі АСПП підготовки майбутнього практичного психолога.

Для ефективності роботи практичного психолога важливо враховувати специфіку процесу глибинної корекції, яка спирається на знання законів свідомого і несвідомого, та розуміння взаємозв'язків між вказаними двома сферами психіки. Практичному психологу важливо володіти не лише психодинамічною теорією, а й навичками практичної роботи, що передбачає наявність розвинутої інтуїції, емоційної сензитивності, прогностичності рефлексивного мислення і соціально-перцептивного інтелекту тощо.

З огляду на сказане, вкрай важливим для практичного психолога є проходження психокорекції з метою глибинного пізнання сутності власних особистісних проблем, тобто внутрішніх суперечностей, що зумовлюють деструкції (регресію) поведінки. В процесі психокорекції відбувається розширення можливостей самопізнання, самоусвідомлення глибинних детермінант, що породжують дезадаптивні аспекти психіки. Здійснення самоаналізу відбувається як у актуальній ситуації групової взаємодії, так і ретроспективно у після груповий період. Розвивається здатність «бути в ситуації і бути над нею», як і вміння «перетворити себе на об'єкт дослідження»; набуває розвитку емпатія та професійна інтуїція, а також мотивація глибинного розуміння власного внутрішнього світу та інших людей; особистісні якості, важливі для ефективного здійснення професійної діяльності, такі як: тактовність, толерантність, гуманність, терпимість, наполегливість, сміливість, послідовність, здатність до самостійного прийняття рішень. Засадничими є розвиток умінь, зокрема: прийняття іншої людини такою якою вона є, щирість у взаєминах, відкритість для нового досвіду, відсутність у спілкуванні критики, безоцінності суджень, нівелювання викривлень соціально-перцептивної реальності.

Володіння методологічними основами психодинамічної парадигми відкриває перспективи знання взаємозв'язків групової динаміки (в напрямку інтеграції) та особистісних змін учасників навчання, що виражаються в позитивній дезінтеграції і вторинній інтеграції психіки на більш високому рівні розвитку. Підтримання оптимальної динаміки цих двох процесів можливе лише за умов забезпечення інструментально-групових аспектів.

Психодинамічна теорія не лише розкриває функційні особливості несвідомого, а й основи архетипної візуалізації латентних рівнів психіки при активній задіяності механізмів символізації неусвідомлюваного змісту. Важливо також розуміння феноменів витіснення і фіксацій травмивного досвіду, сліди якого задані значущістю і силою емоційного переживання, що впливає на формування системи психологічних захистів. Метафоризація глибинного пізнання передбачає розуміння професіоналом-психологом наступного: злиття метафори з архетипом і механізмами символізації, які сприяють передачі у матеріалізованих формах прихованих змістів. При цьому важливим є розуміння метафорично-образних презентантів як необхідних провідників, посередників між глибинними параметрами психіки суб'єкта і свідомими [4].

У процесі АСПП важливим є розвиток в учасників групового процесу здатності до спонтанної творчості, інтуїції, сензитивності, вміння адекватно відчувати людину, розуміння ситуації взаємодії «тут і зараз». Необхідною передумовою є тренування професійної пам'яті; діагностичної уважності до конкретних виявів активності учасників групи; здатності до децентрації уваги; утримання в полі зору як групових, так і індивідуально-особистісних аспектів АСПП. Особливо важливим моментом в АСПП є розвиток навичок спостереження, з наступним аналізом смислової сутності і неповторності феномену психічного, уміння встановлювати логічно-асоціативні зв'язки між окремими символами психомалюнків і вербальним матеріалом, які в процесі інтерпретації набувають рівнозначності. Професіонал повинен володіти основами процесуальної діагностики, що сприяє «оживленню» образно-метафоричного матеріалу, який потребує діалогічної взаємодії психолога з респондентом, в процесі якої поведінково об'єктивується внутрішній порядок усистематизування психічного.

Підсумовуючи, зазначимо, що використання візуалізованої репрезентації у системі глибинного пізнання психічного майбутнім практичним

психологом є важливою складовою його професійної підготовки і передбачає його власну особистісну відкорогованість, як і володіння методологією психодинамічної теорії, що спирається на розуміння функційних особливостей свідомої

та несвідомої сфер психіки у їх взаємозв'язках і суперечливій єдності, володіння інструментально-методичними вміннями плинної роботи із респондентом з актуалізацією спонтанної його активності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Яценко Т. С. Глибинне пізнання психіки – основа професійної підготовки психолога. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія: Психологічні науки*. 2014. Вип. 45. С. 3-18.
2. Яценко Т. С. Архаїчний спадок психіки: психоаналіз феноменології проблеми. Дніпро, 2019. 283 с.
3. Сіденко Ю. О. Візуалізована репрезентація перинатального періоду розвитку психіки суб'єкта у глибинному пізнанні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2017. Вип. 2(2). С. 94-99.
4. Драгола Л. В. Метафоричність у системі глибинного пізнання психічного майбутнім практичним психологом : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2013. 18 с.
5. Галушко Л. Я. Мотиваційно-глибинні передумови психокорекції у професійній підготовці мабутнього психолога. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Психологічні науки*. 2018. Вип. 7. С. 166-172.
6. Rogers, C. R., & Dymond, R. F. (Eds.). *Psychotherapy and personality change*. University of Chicago Press. 1954.
7. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія». Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha_osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/053-Psykholohiya-bakalavr.28.07-1.pdf.
8. Панок В.Г. Прикладна психологія. теоретичні проблеми : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2017. 188 с.